

“Όλοι φίλοι στην αυλή”

Συμμετέχοντες μαθητές:

Κουμάρ Αρς
Κουμάρ Χαρντίπ
Μοίρας Παναγιώτης
Μπουραντάς Ιωάννης
Ντρέτσα Αντρέας
Πιέτρι Αναστάσης
Πιρόλι Ξάβι
Σιακανδάρης Παναγιώτης
Σινγκ Παρντίπ
Σκουρτανιώτη Ιωάννα
Σκουρτανιώτης Αλέξανδρος
Σταύρου Γιώργος
Τούντα Ζαχαρούλα
Χότζα Μικέλα
Δουγέκος Ν.

Γενικές πληροφορίες για το σχολικό εκφοβισμό

Ορισμός: Τι είναι ο σχολικός εκφοβισμός

Ο σχολικός εκφοβισμός είναι η επιθετική εκείνη συμπεριφορά που είναι προμελετημένη, χωρίς αιτία και επαναλαμβανόμενη. Αποτελεί κατάχρηση εξουσίας και έχει σαν χαρακτηριστικό της την ανισότητα στη δύναμη είτε σωματική είτε ψυχική.

Εν ολίγοις, κατευθύνεται προς εκείνα τα θύματα που εκλαμβάνονται από τους θύτες ως αδύναμα

είτε σωματικά είτε ψυχολογικά.

Τι δεν είναι σχολικός εκφοβισμός

Όταν τα εμπλεκόμενα μέρη είναι ίσης δύναμης λόγω αριθμού, σωματικής διάπλασης, κοινωνικής θέσης, κουλτούρας, τότε πρόκειται για σύγκρουση, βίαιη ίσως, αλλά όχι εκφοβιστική συμπεριφορά.

Εκτός από την ισότητα στη δύναμη, παρατηρείται επίσης όμοια συναισθηματική αντίδραση, που σημαίνει ότι και οι δύο μαθητές είναι θυμωμένοι και όχι, όπως στον εκφοβισμό όπου ο μαθητής – στόχος φοβάται και αδυνατεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

Υπάρχει επίσης η περίπτωση του πειράγματος, όπου οι μαθητές κάνουν αστεία μεταξύ τους διασκεδάζοντας και οι δύο αληθινά.

Μορφές της βίας στον εκφοβισμό

Άμεση/ Σωματική:
 Χτυπάω, κλωτσάω,
 σπρώχνω, φτύνω, βάζω
 τρικλοποδιά, κλέβω,
 κρύβω,
 καταστρέφω τα πράγματα

Έμμεση/Κοινωνική:
 Εκβιάζω, απειλώ με
 σωματική βία και απαιτώ
 χρήματα ή πράγματα,
 διαδίδω φήμες,
 απομονώνω κοινωνικά,
 προδίδω τα μυστικά,
 προσβλητικά νκράκωτι

Ηλεκτρονική: μέσω κινητού τηλεφώνου ή διαδικτύου, απειλές, προσβολές, δυσφήμιση, κοινωνική απομόνωση, δημοσιοποίηση πληροφοριών και εικόνων χωρίς άδεια, ψεύτικη ταυτότητα για εκμαίευση πληροφοριών και γελοιοποίηση

Ατομικά χαρακτηριστικά θυτών και θυμάτων

Οι μαθητές – θύτες έχουν συνήθως τα εξής χαρακτηριστικά:

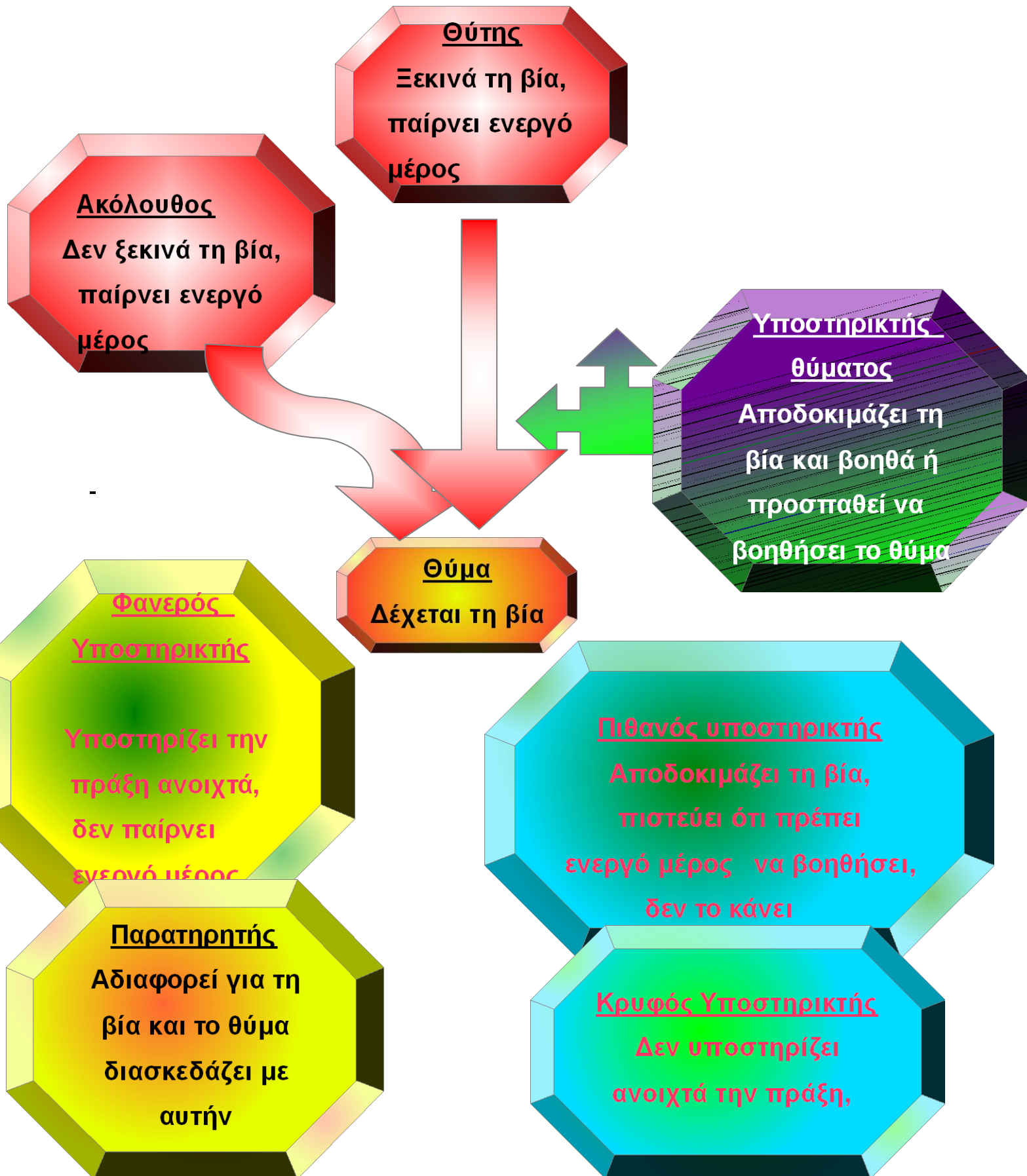
- Έντονη, εξωστρεφής, παρορμητική προσωπικότητα
- Μη ανοχή στη διαφορετικότητα
- Χειριστικοί, έλλειψη ενσυναίσθησης
- Εναλλάσσονται σε ρόλους θύτη-θύματος
- Δικαιολογούν τις πράξεις τους ως πρόκληση του θύματος και τις εκλογικεύουν ελαχιστοποιώντας τις συνέπειες για το θύμα
- Υψηλή αυτοπεποίθηση

Οι μαθητές – θύματα έχουν συνήθως τα εξής χαρακτηριστικά:

- Παθητικά θύματα: ανασφαλή, αγχώδη, μοναχικά, χαμηλή αυτοεκτίμηση
- “Προκλητικά” θύματα: αντιδραστικά, αδέξια, αυθόρμητα, συχνά υπερκινητικά με δυσκολία συγκέντρωσης
- Ανήκουν σε μειοψηφική ομάδα (εθνότητα, θρήσκευμα, αναπηρία, σεξουαλικός προσανατολισμός, σωματική εμφάνιση, παχυσαρκία, κλπ)

Ο ρόλος των θεατών στον εκφοβισμό

Ο κύκλος της βίας

Οδηγίες αντιμετώπισης του εκφοβισμού για τους γονείς

Οι γονείς σε κάποιες παρεμβάσεις συμπεριλαμβάνονται από τους ερευνητές, στην εκμάθηση δεξιοτήτων επικοινωνίας με τα παιδιά τους.

Σημάδια αναγνώρισης θυμάτων

- Ανεξήγητες μελανιές και σημάδια από χτυπήματα
- Δεν έχει στενούς φίλους από το σχολείο
- Δε θέλει να πάει στο σχολείο
- Είναι αγχωμένο
- Παρουσιάζει ανεξήγητη επιθετική συμπεριφορά στο σπίτι
- Απομονώνεται, κλείνεται στον εαυτό του
- Έχει εφιάλτες
- Νοιώθει άρρωστο όταν ξυπνάει το πρωί

Λύσεις σε επίπεδο σχολείου

- Οργάνωση παρεμβάσεων για κάθε ηλικία και σε όλες τις σχολικές χρονιές
- Ενημέρωση όλων στην έναρξη κάθε παρέμβασης, με ημερίδες, ομιλίες, φυλλάδια
- Αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, (διακόσμηση τάξης με αφίσες – έργα των μαθητών, γκράφιτι στους τοίχους σχεδιασμένα από τους μαθητές, πινακ – πονγκ στα διαλείμματα)
- Έμφαση στη δημιουργικότητα των μαθητών, μέσα από σχέδια εργασίας, πολιτιστικές δραστηριότητες με τη συμμετοχή όλων των μαθητών του σχολείου, που θα αναδείξουν τη διαφορετικότητα, τα ιδιαίτερα ταλέντα και ικανότητες των μαθητών
- Ανάπτυξη ομάδων εκπαιδευτικών/ ειρηνοποιών. Διαμεσολαβητών για τη διαχείριση συγκρούσεων, βίαιων ή μη
- Επιστρέφει σπίτι από το σχολείο με ρούχα σκισμένα ή αντικείμενα να λείπουν ή να έχουν καταστραφεί
- “Χάνει” τα χρήματά του ή άλλα αντικείμενα στο σχολείο
- Φοβάται να πει τι έγινε στο σχολείο

Συμπεριφορές εκπαιδευτικών στη διαχείριση τάξης

- Το υποστηρικτικό στυλ, όπου ο εκπαιδευτικός διατηρεί τον έλεγχο της τάξης του μέσα από

ξεκάθαρα όρια, που ακολουθούνται με συνέπεια και σεβασμό, χωρίς ειρωνείες και απειλές, ενώ ταυτόχρονα δίνει επιλογές και ενθαρρύνει τις μαθητικές πρωτοβουλίες

- Το επιτρεπτικό στυλ, δεν θέτει ξεκάθαρα όρια στη συμπεριφορά των μαθητών, τείνει να είναι ασυνεπές και άδικο, χωρίς ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την προσωπικότητα του κάθε μαθητή.

Εφηβεία, σχέσεις συνομηλίκων και εκφοβισμός

Η έναρξη της εφηβείας συμπίπτει με το πέρασμα των μαθητών από το δημοτικό στο γυμνάσιο. Το θέμα αυτής της ενότητας είναι οι αλλαγές που σημειώνονται κατά την εφηβεία και ο τρόπος που επηρεάζουν τις σχέσεις των παιδιών μεταξύ τους.

Αρχικά οι βιολογικές αλλαγές (π.χ. Ύψος, σημάδια σεξουαλικής ωριμότητας) επηρεάζουν την εικόνα των εφήβων. Εξαιτίας αυτών μεγάλων διαφορών στην έναρξη και το ρυθμό των αλλαγών που πραγματοποιούνται, δημιουργούνται διαφορές στην εμφάνιση, που επιδρούν άμεσα στην εικόνα των εφήβων και παίζουν σημαντικό ρόλο για την ένταξή τους σε μια ομάδα συνομηλίκων. Συχνά οι μαθητές που μένουν αρχικά πίσω σε αυτές τις αλλαγές, γίνονται στόχος σχολίων και λεκτικής βίας.

Στην πορεία προς την αυτονομία τους και τη διαμόρφωση της δικής τους προσωπικότητας, οι έφηβοι απορρίπτουν συχνά τους γονείς τους και τις αξίες των ενηλίκων γενικότερα, προσπαθούν να κρατήσουν απόσταση από αυτές και βάζουν τα δικά τους όρια σχετικά με το τι είναι καλό και τι είναι κακό. Η φάση αυτή συχνά συνοδεύεται από έντονο εγωισμό, απότομες συναισθηματικές αλλαγές, απότομη αλλαγή διάθεσης. Στο σχολείο οι συνομήλικοι παίζουν πια τον πρώτο ρόλο, ενώ ο κόσμος των ενηλίκων φαίνεται ξένος και κάποτε εχθρικός και καταπιεστικός. Οι ηγετικές φυσιογνωμίες των εφήβων αναπληρώνουν το κενό που δημιουργείται και γίνονται αυτές πρότυπα συμπεριφοράς, είτε θετικά είτε αρνητικά. Μ' αυτό τον τρόπο τα άτομα με επιθετική συμπεριφορά μπορούν να αποκτήσουν οπαδούς και υποστηρικτές. Καθώς οι έφηβοι πολλές φορές θέλουν να κρατούν μυστικό τον κόσμο τους από τους ενηλίκους, είναι δυνατόν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όπως ο σχολικός εκφοβισμός, να επιμένουν να τα κρατούν κρυφά από τους ενήλικες.

1) Οι αθλητές: η σωματική τους δύναμη και τα επιτεύγματά τους στον αθλητισμό, τους κάνουν αντικείμενο θαυμασμού και γι' αυτό είναι και τα λιγότερο πιθανά θύματα του εκφοβισμού.

2) Οι “καλοί” μαθητές: έχουν καλή αποδοχή, λιγότερη από τους αθλητές, αλλά πιθανό έλλειμμα σε κοινωνικές δεξιότητες και γι' αυτό το λόγο μπορεί να γίνουν θύματα.

3) Οι “εναλλακτικοί”: εξαιτίας της διαφορετικής εμφάνισης τους και της συμπεριφοράς τους είναι γενικά αποδεκτοί – και αν έχουν σωστές και μη επικίνδυνες συμπεριφορές αποτελούν και θετικά πρότυπα.

4) Οι “κακοί” μαθητές: προέρχονται συνήθως από τους εναλλακτικούς, αλλά οι μη υγιείς, αντικοινωνικές και υψηλού κινδύνου συμπεριφορές, που ίσως υιοθετήσουν στη διάρκεια της εφηβείας, τους καθιστούν απορριπτέους από την πλειοψηφία των μαθητών.

5) Οι “μοδάτοι”: ξεχωρίζουν κυρίως για την εμφάνισή τους, προέρχονται από οικονομικά πλούσια περιβάλλοντα, αρχικά ξεχωρίζουν ως θετικά πρότυπα, αλλά αν με τα χρόνια δεν διευρύνουν τα ενδιαφέροντά τους, θεωρούνται ρηχοί και όχι ευρέως αποδεκτοί.

Η μεγάλη ομάδα των υπόλοιπων μαθητών συνήθως δεν ανήκει σε κάποια συγκεκριμένη ομάδα, καθώς δεν διαθέτει κάποιο έντονο χαρακτηριστικό που να τραβάει την προσοχή.

Έχει παρατηρηθεί ότι στην αρχή του γυμνασίου, οι μαθητές μετακινούνται δυσκολότερα ανάμεσα στις ομάδες συνομηλίκων τους, ενώ αργότερα οι φιλίες είναι πιο συχνές ανάμεσα στα μέλη των διαφορετικών ομάδων. Αυτό εξηγείται πιθανώς από την ανασφάλεια που επικρατεί στην πρώτη φάση του ξεκινήματος της νέας χρονιάς στο γυμνάσιο.

Η αντικοινωνική συμπεριφορά, όπως είναι ο εκφοβισμός βασίζεται στις ομάδες των συνομηλίκων και την πίεση για αποδοχή από αυτές. Αρχικά οι περισσότεροι υποστηρίζουν τους θύτες, ενώ με τα χρόνια μειώνονται, καθώς μειώνεται και το αίσθημα της ανάγκης αποδοχής τους από την ομάδα συνομηλίκων και αυξάνεται η ανάγκη για ανεξάρτητη, κριτική σκέψη. Ο εγωισμός των εφήβων μειώνεται και αυξάνεται η κοινωνική υπευθυνότητα. Η έννοια της φιλίας δε σχετίζεται μόνο με το αίσθημα της αποδοχής σε μια ομάδα, αλλά συνδέεται και με άλλες αξίες και ενδιαφέροντα.

Οι αλλαγές στο γνωστικό επίπεδο κατά τη διάρκεια της εφηβείας παίζουν επίσης ρόλο στο πρόβλημα του σχολικού εκφοβισμού. Καθώς οι έφηβοι γίνονται όλο και περισσότερο ικανοί στην αφηρημένη, κριτική και δημιουργική σκέψη, το σχολείο συχνά απομακρύνεται από τις ανάγκες της ηλικίας τους. Οι μαθητές που δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες του συστήματος και δεν καταφέρνουν να δείξουν την αξία τους μέσα στο σύστημα, βγαίνουν έξω από αυτό και προσπαθούν να δείξουν τη δύναμή τους με άλλους τρόπους, κάποτε και αντικοινωνικούς.

Επίλογος

1. Ο εκφοβισμός σταθερά μειώνεται μεταξύ των ηλικιών 12 και 18
2. Το φαινόμενο φτάνει στην κορύφωσή του στα δύο πρώτα χρόνια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
3. Σταδιακά μειώνεται η σωματική βία και αυξάνεται η λεκτική και η ψυχολογική
4. Γενικά, το ποσοστό του εκφοβισμού, που επιμένει όσο τα χρόνια προχωρούν, μικραίνει, αλλά μεγαλώνει σε ένταση.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Χαρντίπ Κουμάρ

Το project είναι το αγαπημένο μου μάθημα. Το project με βοήθησε να μάθω πολλά πράγματα, όπως ότι δεν πρέπει να είμαι ρατσιστής, αλλά πριν ήμουν ρατσιστής. Όμως τώρα που έμαθα, δεν είμαι ρατσιστής.

Από το project έμαθα τόσα πολλά πράγματα, που δεν τα ήξερα. Το project με βοήθησε πάρα πολύ και έμαθα καινούριες λέξεις, καινούρια συναισθήματα και σκέψη.

Χότζα Μικέλα

Το μάθημα του project μου άρεσε, διότι κάναμε πολλές εργασίες, ζωγραφίσαμε, γράψαμε, γελάσαμε και μάθαμε για το σχολικό εκφοβισμό. Δηλαδή μάθαμε τι είναι ο σχολικός εκφοβισμός και πώς να τον αντιμετωπίσουμε. Το μάθημα του project είναι πολύ ενδιαφέρον μάθημα, αλλά πιο πολύ ενδιαφέρον είναι το θέμα του.

Πιρόλι Ξάβι

Το project είναι απ' τα μαθήματα που μου αρέσει, γιατί έμαθα και μαθαίνω πράγματα για τη βία όλων των παιδιών, σωματική, λεκτική κ. α. Σ' αυτό το μάθημα ακούμε όλοι τη γνώμη του καθενός και είναι ωραίο να ακούς τη γνώμη του καθένα.

ΑΡΣ

Σε όλη αυτή τη χρονιά έμαθα ότι το project είναι σοβαρό μάθημα. Για παράδειγμα μάθαμε καινούριες λέξεις. Όπως για τη βία αυτός που την κάνει λέγεται θύτης, αυτός που την δέχεται λέγεται θύμα. Μάθαμε, αν ήμασταν θύματα τι θα έπρεπε να κάνουμε, πρώτα απ' όλα χάρις στην κυρία μας που μας κάνει το μάθημα.

Παναγιώτης Σιακανδάρης

Στο μάθημα του project μου άρεσε που έμαθα χρήσιμες οδηγίες για το τι πρέπει να κάνω σε περιπτώσεις εκβιασμού. Δεν μου άρεσε να μαθαίνω τις επιπτώσεις που παθαίνουν τα παιδιά, όπως είναι ο φόβος. Μάθαινα καινούριες προτάσεις και όμορφες λέξεις.